

Nuo paleolito iki Viduramžių

Šiame „Archaeologia Litwana“ tome spausdinami straipsniai atspindi gana platų ir įvairų archeologijos mokslinių tyrimų ratą. Dalis straipsnių skirta tam tikrų technologijų ar chronologijos metodų taikymui.

Leidiniį pradedame Albino Kuncevičiaus, Rimvydo Laužiko, Ramūno Šmigelsko, Renaldo Augustinavičiaus straipsniu „Erdvės užkariavimas: 3D technologijos taikymo galimybės ir problemos Lietuvos archeologijoje“. Jame autoriai aptaria trimatės technologijos (3D) sampratą, taikomąsias galimybes, problemas. Ši technologija konkrečiai buvo taikyta Jutonių (Dubingių) pilkapyje (Švenčionių r.) 2011 metais.

Rūta Kačkutė pristato korespondencinę analizę – archeologijoje taikomą tyrimą, pagrįstą seriacijos metodu. Autorė nurodo pagrindinius seriacijos metodo principus, aptaria šio metodo taikymą chronologiniams tyrimams.

Du straipsniai skirti seniausiam Lietuvos istorijos laikotarpiui – akmens amžiui. Gabrielė Rimkutė savo straipsnyje aptaria netitnaginių uolienų apdirbimo technologiją ir dirbinių gamybą finaliniame paleolite ir mezolite. Autorė paneigia nusistovėjusią tyrėjų nuomonę, kad ankstyviausiu akmens amžiaus laikotarpiu žmonės įrankiams gamintis naudojo tik titnago žaliavą. Šis straipsnis yra pirmasis bandymas analizuoti ankstyvuosius netitnaginių uolienų radinius Lietuvos archeologinėje medžiagoje. Reikia pažymėti, kad G. Rimkutės straipsnis paruoštas bakalauro darbo pagrindu. Taigi redakcinė kolegija suteikė galimybę jaunai tyrėjai žengti pirmus rimtus žingsnius Lietuvos archeologijos srityje.

Egidijus Štavičius pateikia duomenis apie titnago kasimo ir apdirbimo dirbtuves prie Titno ežero (Varėnos r.). Šis archeologijos objektas E. Štavičiaus buvo surastas 1996 m., paskui vyko žvalgomieji tyrimai. Tai vienas seniausių archeologijos paminklų Lietuvos teritorijoje, datuojamas finaliniu paleolitu. Autorius straipsnyje pamini ir kitas Lietuvoje aptiktas titnago kasimo ir apdirbimo vietas.

Senojo geležies amžiaus pabaigos–vidurinio geležies amžiaus pradžios laikotarpiu datuojamo Berklainių pilkapiu (Pasvalio r.) tyrimų medžiagą skelbia Mykolas Michelbertas. Nors tirtas pilkapis buvo gerokai apardytas, jame surasti kapai ir daiktai papildoma duomenis apie sėlių genties laidoseną.

Rusų archeologas, baltų archeologijos paminklų Kaliningrado srityje tyrinėtojas Vladimiras Kulakovas straipsnyje aptaria palyginti retą radinį – geležinį botkotį iš kapinyno buv. *Kleine Kaup* vietovėje (dab. Kaliningrado sritis, Rusija). Straipsnyje autorius kalba ir apie tokių radinių reikšmę X–XI a. Rytų Europos archeologijai.

Dar du straipsniai skirti jau istorinio laikotarpio paminklams ir senienoms. Rasa Banytė-Rowell ir Darius Barasa aptaria Šyšos „švedkapių“ (Šilutės r.) radinius, suranda jiems analogų Rusnės senkapyje prie bažnyčios. Šis straipsnis papildoma duomenis apie vėlyvus XV–XVIII a. kapus Vakarų Lietuvoje, kur tokių paminklų kol kas ištirta nedaug.

Arūno Puškoriaus straipsnyje analizuojama Vilniaus Šv. Pranciškaus ir šv. Bernardino (Bernardinų) bažnyčios interjero freskose pavaizduota įvairių personažų avalynė, lyginant ją su Lietuvos archeologinių tyrimų medžiaga. Bažnyčios freskos – šaltinis įvairių luomų avalynei pažinti. Taigi šis straipsnis yra graži dailėtyros ir archeologijos sintezė.

Leidinyje liko recenzijų skyrelis, kuriame Linas Tamulynas aptaria vieną įdomiausių ir reikalingiausių pastarojo meto leidinių – lenkų ir latvių archeologų paruoštą katalogą „Archeologiczne dziedzictwo Prus Wschodnich w archiwum Feliksa Jakobsona“. F. Jakobsonas (1896–1930 m.) rinko medžiagą buvusiuose Rytų Prūsijos muziejuose. Didesnė dalis šių muziejų rinkinių yra dingę Antrojo pasaulinio karo metais, todėl archyvinės medžiagos skelbimas iš dalies atkuria duomenis apie buvusius radinius ir paminklus.

Skyrelyje „Mūsų jubilatai“ džiaugiamės, galėdami pasveikinti mūsų redakcinės kolegijos narį, Latvijos

mokslų akademijos akademiką, profesorių Andrių Čaunę gražaus 75 metų jubiliejaus proga.

Tradiciniame skyrelyje „Mokslinio gyvenimo kronika“ Violeta Vasiliauskienė aptaria Archeologijos katedros mokslinę veiklą, visuomeninį darbą 2011 m.

Nors šis „Archaeologia Lituana“ tomas gana „margas“ savo straipsnių turiniu, manytume, kad jis bus naudingas tiek Lietuvos, tiek gretimų kraštų archeologams, dirbantiems baltų archeologijos srityje.

Mykolas Michelbertas

Vilnius, 2012 m. rugsėjis